

رفتارشناسي جنسي در اندیشه ديني

دکتر محمد باقر کجیاف*

چکیده:

بررسی رفتار جنسي، به عنوان یکی از رفتارهاي اساسي در زندگی انسان، به ویژه پس از ازدواج، از اهمیت بسياري برخوردار است. اهمیت این موضوع به این جهت است که هویت جنسي انسان حدود سنين 3-2 سالگي شکل گرفته و به منظور بقاي نوع بشر و ایجاد آرامش در زندگی تا مرگ تداوم مي يابد. از آنجا که رفتار جنسي تا حدود زيادي اکتسابي و مبتني بر يادگيري است، نیاز به آموزش و تربيت ویژه دارد. به این منظور، نوشتار حاضر در راستاي شناخت رفتار جنسي مطلوب با الگوبرداري از اندیشه هاي اسلامي، به تبیین ضرورت تربيت جنسي و تعیین حدود و کیفیت آن مي پردازد. در تألیف پیش رو، پس از معناشناسي رفتار جنسي، آموزش و تربيت جنسي پیش از ازدواج مطرح

می‌شود و به منظور آرایه‌ی راهکارهای عملی جهت جلوگیری از بروز اختلالات و انحرافات جنسی، همراه با ذکر مصادیق، آموزش‌های مربوط به دوره‌ی بلوغ مورد تأکید قرار می‌گیرد و سرانجام در بحث رفتار جنسی در روابط زناشویی، به عوامل ایجاد روابط جنسی مطلوب، آداب آمیزش جنسی و آثار رفتار جنسی مطلوب در روابط زناشویی پرداخته می‌شود.

واژگان کلیدی:

غریزه جنسی، آموزش جنسی، روابط زناشویی، رفتار جنسی، بلوغ جنسی، انحرافات جنسی.

غریزه‌ی جنسی به عنوان یکی از مهم‌ترین غرایز بشر، عامل بقای نسل آدمی است. تاریخ بشر گویای آن است که انسان در جهت تولید مثل به آمیزش جنسی نیازمند بوده و به جنس مخالف تمایل دارد. غریزه جنسی در دوران بلوغ و نوجوانی با گرایش به جنس مخالف، بروز می‌کند و به معنای میل فطری، روانی و بالاخره فیزیکی است که به جهت خاصی فرد را به حرکت درمی‌آورد و به «رفتار جنسی» می‌انجامد.

بر اساس فرهنگ‌ها و دیدگاه‌های مختلف، مفهوم غریزه‌ی جنسی، متفاوت ارزیابی شده است. در قرن‌های گذشته، بشر اطلاعات خود را درباره رفتار جنسی از دین و ادبیات به دست آورده و بر اساس چنین آگاهی‌هایی از تمایلات جنسی خود بهره‌مند شده است. یونانیان باستان در افسانه‌های خود چنین ابراز داشته‌اند که انسان‌ها دارای خلقت دوگانه هستند؛ بعضی از انسان‌ها مؤنث دوگانه و برخی مذکر دوگانه‌اند؛ بنابراین علاقه به جنس مخالف ظاهراً ناشی از شکاف نیمه‌ی مذکر و نیمه‌ی مؤنث و تمایل به هم‌جنس ناشی از شکاف (مذکر-مؤنث) دوگانه است (Hyde, 1986: 4).

نگرش دین یهود به مقوله فوق، بیشتر به منظور تولید مثل و داشتن وارث و جانشین بوده است. این دین، پسران را در سن 13 تا 18 سالگی و دختران را در سن 12 سالگی به ازدواج توصیه می‌کند (Lindzy & Thompson, 1988: 421). در دین یهود، از یک سو، اعمال جنسی زن، گناه‌آلود و ناپاک معرفی شده و از سوی دیگر توصیه شده است که در پرتو ازدواج، ارضای تمایلات جنسی به درون خانواده منتقل شود و زن در خانواده مورد حمایت قرار گیرد. بر اساس چنین اعتقادی، دیدگاه یهود، نگرشی دوگانه و متضاد را در این زمینه ارائه می‌دهد.

در مسیحیت نیز، نسبت به زن نگرش یکسانی وجود ندارد؛ با وجود اینکه زنان را به رهبانیت دعوت می‌کند، آنان را به واسطه‌ی امکان برقراری روابط جنسی با مردان، دلفریب دانسته و در این صورت، سرکوب شهوت جنسی را به مردان سفارش نموده و خواسته است تا در این جهت به کلیسا روی آورند (همان).

با ظهور اسلام، دیدگاه گذشته نسبت به زنان و به طور کلی نسبت به غریزه جنسی، متحول شد؛ چنان که اسلام ارضای تمایل جنسی را در نظام خانواده و در پرتو ازدواج امری پسندیده به حساب آورد و بر آن تأکید ورزید و به انسان‌ها اجازه داد که تمایل جنسی خود را از طریق آمیزش با همسر خویش ارضا کنند. اسلام علاوه بر ازدواج دائم، امکان ازدواج موقت را تحت شرایطی خاص به منظور ارضای غریزه‌ی جنسی فراهم ساخته است. از این جهت است که در دین اسلام، ازدواج تنها راه ابراز و ارضای تمایل جنسی به شمار می‌آید و به هیچ وجه سرکوب غریزه‌ی جنسی جایز دانسته نشده است؛ بلکه هرگاه امکان ازدواج فراهم نباشد، به «استعفاف» امر می‌شود. قرآن کریم در سوره نور آیه 33 می‌فرماید: «وَلِیَسْتَعْفِفِ الَّذِینَ لَا یَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ یَغْنِیَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ»، «و آنان که امکان ازدواج ندارند، باید عفت نفس پیشه کنند تا خدا آن‌ها را به لطف خود بی‌نیاز گرداند.» عفت نفس به معنی کنترل غریزه جنسی است. در این معنا، کسانی که از لحاظ مالی یا آمادگی روحی، امکان ازدواج ندارند، با شیوه‌های خاصی به کنترل غریزه‌ی جنسی توصیه شده‌اند که شرح آن در مباحث آتی خواهد آمد.

معناشناسی «رفتار جنسی»

علوم مختلف زیست‌شناسی، روان‌شناسی و مردم‌شناسی، رفتار جنسی را متفاوت معنا کرده‌اند. زیست‌شناسان رفتار جنسی را چنین

تعریف می‌کنند: «به هر نوع رفتاری که احتمال ترکیب اسپرم و تخمک را افزایش دهد، رفتار جنسی گفته می‌شود.» (Hyde, 1986: 3)

در این تعریف بر وظیفه‌ی تولید مثل تأکید شده است. تعریفی که زیست‌شناسان درباره‌ی رفتار جنسی مطرح کردند، با کشف اسپرم به وسیله‌ی «آنتون فن لیوون هوک»^۱ و همکاریش «جان هام»^۲ آغاز شد؛ تا این‌که در سال ۱۸۷۵ برای اولین بار لقاح باروری بیضه به وسیله‌ی «اوسکار هرت وینگ»^۳ با استفاده از اسپرم در خارپوست دریایی صورت گرفت. اگر چه سلول تخم ماده در انسان به طور مستقیم تا قبل از قرن ۱۹ مشاهده نشده بود، لیکن زیست‌شناسان ترجیح دادند که رفتار جنسی را بر اساس لقاح و تولید مثل تعریف کنند.

روانشناسان نیز رفتار جنسی را چنین تعریف کرده‌اند: «رفتاری که برانگیختگی جنسی ایجاد نموده و احتمال رسیدن به اوج لذت جنسی را افزایش می‌دهد.» (همان)

بررسی مردم‌شناسان و روان‌شناسان اجتماعی نشان می‌دهد که در فرهنگ‌های مختلف روش‌های ارضای میل جنسی و به عبارت دیگر رفتارهای جنسی، به صورت‌های مختلفی تحقق می‌پذیرد.

با رشد و پیشرفت علوم رفتاری، مطالعه رفتار جنسی بشر ضروری به نظر می‌رسد. گزارش‌های کینزی^۴ (۱۹۵۳) درمورد رفتار جنسی مردان و زنان، از جمله پژوهش‌های مهمی است که در این زمینه صورت گرفته است. وی در یک مطالعه‌ی تاریخی با ۵۳۰۰ مرد و ۵۹۰۰ زن مصاحبه کرد. نتیجه این مصاحبه‌ها علاوه بر کسب اطلاعاتی مهم، معیار مقایسه‌ای را نیز در این زمینه به دست داد. کینزی معتقد بود که بهترین شاخص نگرش یک شخص، رفتار ظاهری اوست (Bancroft, 1983: 108). بر اساس چنین اعتقادی، کینزی درباره‌ی نگرش‌ها و واکنش‌های هیجانی زنان بررسی‌هایی به عمل آورده و نتایج حاصل را گزارش کرده است.

هانت^۷ نیز نتایج تحقیق خود را درباره‌ی رفتار جنسی در مردان و زنان در مقایسه با بررسی‌های کینزی، در خلال سال ۱۹۶۹ در کتابی به نام «رفتار جنسی» نگاشت و در اوایل دهه‌ی ۱۹۷۰، آن را منتشر کرد. حاصل مقایسه پژوهش‌های هانت و کینزی بیانگر آن است که در آمریکا، در دهه‌های اخیر آمیزش جنسی قبل از ازدواج رواج یافته، از تفاوت‌های نقش جنسی زنان و مردان کاسته شده و تفاوت ارضای تمایل جنسی در طبقه‌های اجتماعی مختلف از میان رفته است. هانت در ۲۴ ایالت از ایالات متحده‌ی آمریکا تحقیق کرده است که در آن ۹۸۲ مرد و ۱۰۴۴ زن شرکت داشتند. از این عده، ۹۰ درصد سفید پوست، ۱۰ درصد سیاه‌پوست، ۷۱ درصد متأهل، ۲۵ درصد مجرد و ۴ درصد، مدت‌ها قبل ازدواج کرده بودند (همان: ص ۲۷۶). در نتایج حاصل از تحقیق هانت، افزایش آمیزش جنسی قبل از ازدواج در آمریکا، بیانگر آن است که جامعه‌ی آن زمان آمریکا تا حدودی نسبت به گذشته، از آزادی رفتارهای جنسی بیشتری برخوردار بوده است.

مفاهیم بنیادین در رفتارشناسی جنسی

مهمترین مفاهیمی که در بررسی رفتار جنسی قابل بحث و بررسی است، شامل موارد ذیل می‌شود:

الف - جنسیت یا تمایل جنسی^۸

این مفهوم به دو معنی به کار می‌رود؛ اولین معنی آن فعالیت شهوانی است که به لذت یا تولید مثل منجر شود و دومین معنای آن مفهوم زیست‌شناسی جنسی را دربر می‌گیرد. وجود کروموزم‌های زنانه، تخمدان‌ها و مهبل برای تعیین جنسیت زن، اهمیت زیادی دارد؛

اگرچه برخورداری از احساس زنانه برای زن بودن اهمیت بیشتری دارد. همان‌گونه که وجود کروموزم‌های مردانه و آلت جنسی مردانه و بیضه‌ها برای تشخیص جنسیت مرد ضروری است؛ اما وجود این ویژگی‌ها به طور ضروری احساس مرد بودن را نشان نمی‌دهند (Lindzy & Thompson, 1988: 417). داشتن ویژگی‌های روانی مردانه، احساس مردانگی را روشن می‌سازد و به تمایز احساس مردانه و زنانه منجر می‌شود.

ب - هویت جنسی^{vii}

مفهوم فوق، بیان‌کننده‌ی آن است که فرد خود را مذکر یا مؤنث بشناسد. هویت جنسی بر اساس زیست‌شناسی افراد بنا می‌شود و به تجربه‌های اجتماعی فرد بستگی دارد و برای این‌که ثبات و دوام یابد، به گذشت زمان نیاز دارد (همان). هر کودکی تا سن 3-2 سالگی، تقریباً با قاطعیت می‌تواند بگوید: «من یک پسر» یا «من یک دختر». به عقیده‌ی رابرت استولر^{viii}، هویت جنسی به طور ضمنی به جنبه‌های روانی مردانگی و زنانگی اشاره دارد و مفهوم جنس، جنبه‌ی اجتماعی و جنسیت، بُعد زیست‌شناختی هویت جنسی را نشان می‌دهد. غالباً بین این دو مفهوم هماهنگی وجود دارد؛ یعنی مردها مردانه و زنها زنانه رفتار می‌کنند؛ اما گاهی ممکن است، بین جنس و جنسیت به صورت متضاد یا متعارض نیز رشد کنند (کاپلان، 1368: ص 80). در زمینه‌ی عوامل تشکیل‌دهنده‌ی هویت جنسی، علاوه بر جنبه‌های زیست‌شناختی و ژنتیکی، می‌توان به نگرش‌های والدین و گرایش‌های فرهنگی نیز اشاره کرد؛ به عبارت دیگر، آموزش‌های خانوادگی و اجتماعی علاوه بر جنبه‌های زیست‌شناختی و ژنتیکی، هویت جنسی شخص را پی‌می‌ریزد.

ج - نقش جنسي^{ix}

«نقش جنسي» نوعي انتظار فرهنگي است که چگونگي ارتباط مردان و زنان را با یکدیگر تعيين نموده و همچنین فعاليت افراد را بر اساس ارزش‌ها و علاقه آن‌ها مشخص مي‌کند (Lindzy & Thompson, 1988: 418).

نقش جنسي با هويت جنسي ارتباط دارد. عامل عمده در کسب نقش مناسب جنسي، يادگيري‌هاي فرد است. گاهي نقش جنسي با هويت جنسي تضاد دارد. ممکن است شخصي با يك فرد همجنس همانندسازي کند؛ اما با اين وجود، لباس، آرايش مو، يا ساير ویژگی‌هاي غير همجنس را برگزيند. حتي ممکن است شخصي با جنس مخالف خود همانندسازي نموده و به اقتضاي موقعيت، ویژگی‌هاي رفتاري فرد همجنس را برگزيند.

نقش جنسي را جان ماني^x چنين تعريف مي‌کند: به هر آنچه فرد براي شناساندن خود به عنوان يك پسر يا مرد يا يك دختر يا زن انجام مي‌دهد و انتظارات اجتماعي را برآورده مي‌سازد، نقش جنسي گفته مي‌شود. نقش جنسي، به تدريج از طريق تجارتي که شخص در تعامل با محيط به دست مي‌آورد و با اين وجود، از طريق دستورها و تلقين‌هاي آشکار، شکل مي‌گيرد (کاپلان، 1368: ص14).

آموزش و تربيت جنسي

الف- ضرورت ابتدايي رفتار جنسي بر تربيت جنسي

آموزش و تربيت جنسي در مراحل مختلف رشد انسان، به منظور پيشگيري از بروز انحرافات جنسي و اخلاقي ضروري است. در اهميت

تربیت جنسی کافی است گفته شود که پایه و اساس بسیاری از انحرافات بعدی تا پایان دوران جوانی، بر آموزش و پرورش جنسی استوار است. بر اساس دیدگاه‌های آسیب‌شناسان جرم و جنایت، بخش زیادی از جرایم که تا سنین بیست و نه سالگی انجام می‌شود یا جنسی است یا دارای رنگ و هوای جنسی؛ مثل برخی موارد سرقت که جوانان برای تأمین خواسته‌های جنسی بدن دست می‌زنند (رک. کی‌نیا، 1362: مقدمه).

به دلیل اهمیت تربیت جنسی، دستورالعمل‌های دینی بسیاری در مراقبت از کودکان و نوجوانان، به جهت پیشگیری از لغزش‌ها و صیانت آنان از خطرات و عوارض ناشی از تمایلات جنسی ارائه شده است که می‌توان به برخی از آنها اشاره کرد:

سفارش به تقویت مبانی مذهبی و اخلاقی، آموزش راه و رسم صیانت از خود و دفاع از شرافت انسانی خویش، رعایت ضوابط در معاشرت‌ها، ایجاد شرایط مناسب در خواب و استراحت، تفکیک بستر فرزندان، مراقبت در دفع و تخلیه‌ی کودک، مراعات لازم در نحوه‌ی پوشش، آموزش مقدمات لازم برای ورود به دنیای بلوغ و نوجوانی، آشنایی با تغییرات جسمانی و روانی دوره بلوغ، توجه دادن به خطرهای و عوارض آسیب‌زا، کنترل غیرمستقیم در عرصه‌ی حالات، مواضع و آمد و شدها، آموزش تکالیف شرعی و سعی در واداشتن به انجام وظیفه‌ی دینی بر اساس شناخت و باور.

والدین به این نکته باید توجه داشته باشند که فرزندان از ادراک و فهم لازم در زمینه‌های مختلف متناسب با سن خویش برخوردارند؛ بنابراین لازم است مراقب روابط خود با همسر خویش بوده و چه بسا شوخی‌ها، کنایات، اشارات و مطایباتی که والدین در حضور فرزندان با یکدیگر دارند، در شکل‌گیری رفتارهای نامناسب در آنها مؤثر باشد. کودکان و نوجوانان در زمینه روابط جنسی و مقدمات آن، کنجکاو

زیادی از خود نشان می‌دهند. آن‌ها در نحوه‌ی روابط والدین، کیفیت پوشش آن‌ها و ... دقت کرده و می‌خواهند از آن آگاه شوند. دختران و پسران در دوره کودکی و حدود 6-7 سالگی و نوجوانان در حدود 13-14 سالگی از نقش خود به عنوان مادر و پدر اطلاع دارند؛ اگرچه از چگونگی نقش خود آگاهی ندارند و در برخی موارد نوعی تقلید و همانندسازی از زندگی یک زن و شوهر را نشان می‌دهند که مبین اهمیت آموزش و تربیت جنسی است. لازم است پدران و مادران، فرزندان را در مورد مسائل جنسی به صورت تدریجی از حسن و قبح، منع و جوازها آگاه نمایند.

ب- حدود و ثغور آموزش و تربیت جنسی

تربیت جنسی در دوره کودکی و نوجوانی، آمادگی لازم را برای آموزش‌های جنسی پیش از ازدواج فراهم می‌سازد. این نکته حائز اهمیت است که کیفیت آموزش و تربیت جنسی بر حسب مراحل سه‌گانه (پیش از ازدواج، حین ازدواج و پس از ازدواج) متغیر و متفاوت است.

بر اساس گزارش «الدرمن»^{xi} رئیس انجمن دفاع از کودکان، از هر بیست نوجوان آمریکایی، ده نفر از لحاظ جنسی فعال هستند و چهار نفر از وسایل ضدبارداری استفاده می‌کنند؛ دو نفر حامله می‌شوند و یک نفر متولد می‌شود. در مطالعه‌ای که «جان هاپکینز»^{xii} انجام داد، دریافت که یک نفر از هر 5 نفر پانزده ساله‌ها و یک نفر از هر 3 نفر شانزده ساله‌ها و 43 درصد از هفده ساله‌ها، از لحاظ جنسی فعال هستند. «لوئیس هریس پل»^{xiii} دریافت که 57 درصد از هفده ساله‌ها، 46 درصد از شانزده ساله‌ها و 29 درصد از پانزده ساله‌ها، از لحاظ جنسی فعال هستند و هشتاد درصد از دخترانی که وارد دانشگاه

می‌شوند، حداقل یکبار رابطه جنسی داشته‌اند (Shahid Athar, 1990: 7).

با توجه به پژوهش‌های فوق، اهمیت تربیت جنسی پیش از ازدواج آشکار می‌شود؛ اگرچه این تحقیقات در آمریکا صورت گرفته است، اما احتمال بروز چنین مسایلی در کشورهای دیگر از جمله ایران نیز وجود دارد؛ بنابراین لازم است ضمن تدارک آموزش‌های لازم و ضروری برای جوانان و نوجوانان، حفظ حریم‌ها و تناسب آموزش‌های مذکور را با سنین افراد در نظر داشت. یک دوره آموزش مسایل جنسی می‌تواند دربرگیرنده‌ی موضوعاتی از قبیل عناوین ذیل باشد:

- 1 - آموزش جنسی پیش از ازدواج
- 1 ± 1 - رشد و تحول جنسی
- 1-1-1- الگوی زمانی مربوط به نوجوانی
- 1-1-2- تغییرات فیزیکی در نوجوانی
- 1-1-3- نیاز به زندگی خانوادگی
- 1-2- فیزیولوژی سیستم تولید مثل
- 1-2-1- اندام‌ها، قاعدگی، اختلالات جنسی برای دختران
- 1-2-2- اندام‌ها، احتلام، انحرافات جنسی برای پسران
- 1-3- مفاهیم مربوط به رشد جنین و تولد
- 1-4- بیماری‌های آمیزشی انتقالی (سرایت کننده و واگیردار)
- 1-5- جنبه‌های ذهنی، هیجانی و اجتماعی نوجوانان و جوانان
- 1-6- جنبه‌های اخلاقی، مذهبی و اجتماعی جوانان و میانسالان
- 2 - آموزش جنسی حین ازدواج
- 3 - آموزش جنسی پس از ازدواج

ج- تربیت جنسی پیش از ازدواج

والدین و مربیان آموزشی، همچنین رسانه‌های گروهی، عهده‌دار تربیت و آموزش‌های ضروری جنسی جوانان و نوجوانان‌اند. متولیان تربیتی جامعه باید با تمهیدات آموزشی و تربیتی لازم و پاسخ‌گویی‌های مناسب، از پیش‌ررسی بلوغ جنسی قبل از بلوغ فکری جوانان جلوگیری کنند. آموزش و تربیت جنسی پیش از ازدواج باید به وسیله مربیانی انجام شود که آموزش و تجربه لازم را کسب کرده باشند و در زمان و مکان مناسب و با بیان روشن در حد نیاز مخاطبین مسایل جنسی را تبیین کنند. مربیان، به خصوص والدین به عنوان الگوهای عملی، باید مراقب رفتارهایی که توجه فرزندان را به مسایل جنسی معطوف ساخته و باعث پیش‌ررسی بلوغ جنسی در آنها می‌شود، باشند. آرایش و نحوه پوشش مادران، تعویض لباس والدین دور از نگاه نوجوانان، روابط محرم و نامحرم و مسایلی از این قبیل باید مورد توجه قرار گیرد.

1- رشد و تحول میل جنسی

در آموزش پیش از ازدواج، توجه به رشد و تحول میل جنسی از دیدگاه اسلام، لازم و ضروری است. با بررسی آیات قرآن و احادیث معصومین (ع)، سیر تحول غریزه جنسی، طی سه مرحله قابل تبیین است:

۱- تولد تا 6 سالگی

در اصطلاح قرآن، فرد از هنگام تولد تا بلوغ، طفل نامیده شده است؛ آن‌جا که می‌فرماید: «و اذا بلغ الاطفال منكم الحلم فلیستأذنوا...» (نور، 59)، «هنگامی که اطفال شما بالغ شدند، (باید برای ورود به خانه نامحرم) اجازه بخواهند...». در برخی احادیث، از واژه صبی و صبیّه

نیز استفاده شده و قرآن این اصطلاح را برای کودکی هم که در گهواره باشد، به کار می‌برد؛ چنان‌که می‌فرماید: «کیف نکلم من کان فی المهد صبیاً» (مریم، 29)، «ما چگونه با طفل در گهواره سخن گوئیم.» با توجه به آیات فوق، طفولیت و صبی‌واژه‌هایی است که ماقبل بلوغ را نشان می‌دهد. بر این اساس دوره‌ی تولد تا بلوغ را می‌توان به دو مرحله‌ی تولد تا 6 سالگی و 6 سالگی تا بلوغ تقسیم کرد. سفارش‌ها و توصیه‌های گرانقدر پیامبر گرامی اسلام(ص) و ائمه معصومین(ع) در تربیت جنسی کودکان بیانگر آن است که مرحله‌ای از تمایلات جنسی در آغاز دوره‌ی کودکی وجود دارد؛ گرچه کودک هوشیارانه از آن آگاه نیست؛ اما عوامل بیرونی ناهوشیار بر رفتار جنسی تأثیرگذار است. پیامبر اسلام(ص) درباره‌ی رابطه جنسی والدین و چگونگی آن به دور از چشم و گوش کودک می‌فرماید: «قسم به آن‌که جانم در دست اوست، اگر مردی با زن خویش نزدیکی کند، در حالی‌که در آن خانه کودکی بیدار باشد که آن دو را ببیند و کلام یا صدای تنفس آن‌ها را بشنود، هرگز رستگار نخواهد شد؛ خواه پسر باشد و خواه دختر، زناکار خواهد شد.» (حر عاملی، 1403ق: ج14، باب 67، ح1، 7) امام محمد باقر(ع) نیز می‌فرماید: «زنهار از آمیزش در جایی که کودکی تو را می‌بیند که قادر است به خوبی آن حال را برای دیگران توصیف کند.» (همان: ح8)

با توجه به احادیث فوق روشن است که کودک هر عمل یا سخنی را از والدین به عنوان الگو یاد می‌گیرد و آن را تکرار می‌کند. در این سن، کودکان بسیاری از اعمال و گفتار را تقلید می‌کنند و با والدین خود همانندسازی می‌نمایند. در این سن، کودکان با آلت جنسی خود بازی می‌کنند و می‌خواهند جنسیت خود را شناخته، از تفاوت‌های جنسی مذکر و مؤنث آگاه شوند. در این مرحله، هر پسر یا دختری از جنسیت

خود آگاه می‌شود و در پایان این مرحله، نقش جنسی خود را به خوبی ایفا می‌نماید.

6 - سالگی تا بلوغ

در این مرحله، پسران و دختران نقش جنسی خود را به خوبی دریافت، انتظاری را که دیگری از آنها در اجرای نقش مردانه یا زنانه دارد، برآورده می‌سازند.

یکی از موارد مهم در آموزش و تربیت جنسی، جلوگیری از پیش‌رسی بلوغ است تا بدین وسیله از ایجاد فاصله میان بلوغ جنسی و بلوغ فکری جلوگیری شود. از این رو اولین گام، شناخت علل و عوامل پیش‌رسی بلوغ است. برخی از این عوامل عبارتند از:

1 - عوامل ارثی یا ژنتیکی که از گذشتگان و نسل‌های قبل به فرزندان انتقال یافته و از کنترل انسان خارج است؛ چنان که علامه طباطبایی در تفسیر المیزان ذیل تفسیر آیه «قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عِندَ رَبِّهِ شَاكِلَةً»، «بگو هر کسی بر اساس شخصیت و شاکله خود عمل می‌کند»، معنای شاکله را به عوامل ارثی و محیطی خلق و خوی انسان نسبت داده و می‌فرماید: «بعضی مزاج‌ها زودتر فوران کرده و تمایل به جفت جنسی پیدا می‌کنند...» (طباطبایی، 1397ق: ج 13، ص 203)

2 - عامل تغذیه؛ به ویژه غذاهای هورمون‌دار و مصرف زیاد مواد پروتئینی از قبیل گوشت، تخم مرغ و

3 - عوامل اجتماعی و فرهنگی؛ مثل تماشای فیلم‌های مهیج و تحریک‌کننده، مشاهده صحنه‌های شهوانی، شنیدن برخی از داستان‌های جنسی یا ذکر مشاهدات برخی صحنه‌ها، تصویرها، طنزها، کنایات و استعارات.

4 - عوامل حسی از قبیل لمس، اختلاط زیاد دوجنس مخالف و نوازش‌های بی‌مورد.

5 - عوامل مؤثر پوستی؛ مثل وجود آگزما در اطراف دستگاه تناسلی، وجود و بروز انگل‌های معدی، وضع لباس از نظر چسبندگی به بدن، زبری و نرمی آن و

با توجه به موارد فوق، والدین و مربیان باید نوجوانان را راهنمایی و هدایت نمایند و به طور کلی در مورد انواع غذاها، نوع لباس پوشیدن، استحمام و شیوه نظافت، وضعیت خواب و بیداری، روابط و معاشرت‌ها، دیدن و شنیدن‌ها و ... مراقبت زیادی داشته باشند.

اسلام به منظور پیشگیری از بروز انحراف‌های جنسی، برنامه‌ها و توصیه‌های خاصی ارائه کرده است تا با بهره‌گیری از آن‌ها، تمایلات جنسی به طور طبیعی و فطری رشد نماید و از بروز اختلال‌ها، انحراف‌های جنسی و بلوغ زودرس جلوگیری کند. برخی از این توصیه‌ها عبارتند از:

- عدم بوسیدن دختر و پسر 6 سال به بالا؛ بر طبق نظر اسلام بوسیدن پسر و دختر در چنین سنینی برای مرد و زن نامحرم جایز نیست. در حدیثی از امام علی(ع) روایت شده که فرمود: «إذا أتت علی الجارية ستّ سنین لم یجز ان یقبلها رجل لیست هی بمحرم له و لا یضمّها الیه»، «هنگامی که دختر بچه‌ای به سن 6 سالگی رسید، جایز نیست مرد نامحرم او را ببوسد یا او را در آغوش بگیرد و به خود بچسباند.» (همان: ص28)

- عدم جواز بوسیدن دختران و پسران توسط یکدیگر؛ پیامبر اسلام (ص) می‌فرماید:

«إذا بلغت الجارية ستّ سنین فلا یقبلها الغلام و الغلام لا تقبله

المرأة إذا جاوز سبع سنین»، «هنگامی که دختر بچه‌ای به سن 6

سالگي رسيد، پسرچه او را نبوسد و هنگامي که پسرچه از سن 7 سالگي گذشت، زن او را نبوسد.» (همان)
جاريه و غلام دو واژه‌اي هستند که در قرآن و روايات به کودکاني گفته مي‌شود که به حد بلوغ نرسيده‌اند (نک. مريم، 7؛ مريم، 20؛ صفات، 101؛ ذريات، 28).

- جدا کردن بستر خواب کودکان؛ در احاديث مختلف، جداسازي بستر خواب دختر و پسر از يکديگر و از هم‌جنس خود و همچنين جدا کردن بستر آن‌ها از پدر و مادر خويش در سنين مختلف و حتي پيش از بلوغ توصيه شده است. اين جداسازي را برخي در ده سالگي و برخي زودتر از آن توصيه نموده‌اند و در مجموع در ديدگاه‌هاي روان‌شناسي حتي در سنين 5-6 سالگي و گاهي زودتر از آن نيز مطرح شده است. پيامبر اسلام (ص) در اين زمينه مي‌فرمايد: «در سن ده سالگي بستر خواب کودکان، اعم از پسر و پسر، دختر و دختر، دختر را از يکديگر جدا سازيد.» (حرعاملې، 1403ق: ج 14، ص 28)

قرآن کریم نیز به مرحله قبل از بلوغ کودکان، توجه خاصي مبذول داشته و خطاب به مؤمنان مي‌فرمايد: «اي مؤمنان بايد کنيزان شما و کودکانی که به حد بلوغ نرسیده‌اند (در شبانه‌روز) سه بار از شما اجازه بخواهند: پيش از نماز صبح، هنگام ظهر که جامه‌ها از تن برمي‌گيريد و پس از نماز عشا، اين سه وقت هنگام خلوت شماست.» (نک. نور، 58)
از آيه و روايت فوق چنين نتيجه مي‌شود که اگر کودکان بدون اجازه وارد اتاق والدين شوند، چه بسا والدين را در حال آميزش ديده و بر اثر آن رشد طبيعي جنسي آن‌ها آسيب ببيند و به بلوغ زودرس يا به اختلال‌هاي جنسي ديگر مبتلا شوند. به همين دليل، روابط جنسي والدين بايد به دور از نگاه کودک صورت گيرد و کودکان ياد بگيرند که هنگام ورود به اتاق خواب والدين با اجازه وارد شوند. بنابراين بايد در

مرحله اول و دوم عوامل بروز دهنده، تشدیدکننده و مخرب را از بین برد.

- بلوغ

موریس دبس در کتاب مراحل تربیت، درباره بلوغ چنین می‌گوید: «اثر حیات جنسی در رفتارهای گوناگون نوجوان دیده می‌شود؛ وقتی این امر را از سایر جنبه‌های فعالیت او جدا می‌کنیم، خطر این است که افکار وسواسی و وحشت‌های دوره‌ی بلوغ در او پرورش یابد. حتی کودک هم نوعی فعالیت جنسی از خود نشان می‌دهد که هنوز رنگ تناسلی ندارد و نادیده انگاشتن آن با خطرات جدی همراه است.» (دبس، 1362: صص 162-163)

در این مرحله وظایف والدین و مربیان را می‌توان به صورت زیر برشمرد: اول این‌که باید نوجوان را از وقوع تغییرات غافلگیر کننده آگاه ساخت. دوم این‌که باید از ظهور برخی انحراف‌های جنسی جلوگیری کرد و هرگاه با چنین انحراف‌هایی روبه‌رو شد، آن‌ها را هدایت نمود. نادانی و شتاب‌زدگی در امور جنسی، در واقع دو خطر بزرگ در این مرحله از رشد آدمی است. در این دوران وظیفه‌ی آگاه کردن نوجوان در درجه‌ی اول به عهده‌ی والدین است و والدین می‌توانند در صورت لزوم شخص دیگری را به عنوان نماینده خود مأمور این کار کنند؛ به عنوان مثال دختران، باید پیش از وقوع عادت ماهانه از آن مطلع شوند تا وقتی چنین شد، بدون این‌که به وحشت بیافتند یا احساس شرم کنند، بدانند که این امر کاملاً طبیعی است و چه احتیاط‌هایی را باید انجام دهند (همان: ص 164).

بلوغ جنسي در دختران

در دختران، تغييرات جسمي مربوط به بلوغ جنسي تقريباً با علايم و خصوصيات زير آشكار مي‌شوند:

- 1 - بزرگ شدن سينه
 - 2 - روئيدن و رشد موهاي زهاري صاف و کمرنگ
 - 3 - حداکثر رشد سريع بدن
 - 4 - ظهور موهاي زهاري مجعد
 - 5 - شروع قاعدگي
 - 6 - رشد موهاي زير بغل
- حدود سني قاعدگي از ده تا هفده سالگي و متوسط آن در سن 13 سالگي است. اولين قاعدگي قبل از 9 سالگي و پس از 18 سالگي بسيار به ندرت اتفاق مي‌افتد؛ چنان که در هفتاد و پنج درصد از دختران، اولين قاعدگي در سنين 12 تا 14 سالگي روي مي‌دهد. قاعدگي نشانه‌ي کامي از بلوغ جنسي نيست؛ ممکن است پس از اولين قاعدگي در دوره‌هاي بعدي، بي‌نظمي‌هاي مشا هده شود و به نظر مي‌رسد که قاعدگي بسياري از دختران قبل از اين که تخمدان‌ها قادر به توليد تخمک‌هاي قابل باروري باشد و نيز قبل از اين که رحم آن‌ها آمادگي بارداري داشته باشد، شروع مي‌شود. فورد^{xiv} و بيچ^{xv} شوا هدي به دست مي‌دهند، مبني بر اين که تعداد بسيار کمي از دختران قبل از سن 15 سالگي قادر به توليد مثل هستند؛ حتي احتمال باروري آن‌ها در مقايسه با سال‌هاي بعد بسيار کمتر است (گروه نويسندگان، 1367: صص 442-443).

بلوغ جنسي در پسران

تغييرات ظاهري بلوغ جنسي پسران با خصوصيات زير آشکار مي‌شود:

- 1 - رشد سریع و به حداکثر رسیدن اندازه‌ی بیضه و آلت جنسی
 - 2 - ظهور موهای بلند و نرم در قسمت زهاری
 - 3 - تیره‌تر و بلندتر شدن موهای نرم پشت لب به خصوص در دو طرف انتهایی
 - 4 - آشکار شدن و رشد موهای نرم در دو طرف صورت در جلوی گوش‌ها
 - 5 - بم شدن صدا
 - 6 - حداکثر رشد موهای کلیه‌ی قسمت‌های بدن
- در مطالعه‌ای که توسط هدلی دیموک (1970) صورت گرفت، معلوم شد که 65 درصد پسران بین سنین 14 و 15 سالگی به مرحله بلوغ جنسی می‌رسند (همان: ص443).
- بانکرافت می‌گوید: «این فرضیه تقریباً به اثبات رسیده است که در سنین بلوغ به خصوص در پسران، پاسخ‌های جنسی افزایش می‌یابد. سرچشمه‌ی این تغییرات را به عوامل هورمونی نسبت می‌دهند. در پسرانی که تجربه‌های خودارضایی و رسیدن به اوج لذت جنسی را کسب کرده‌اند، تنها تغییر مشاهده شده در بلوغ، انزال است که رخ می‌دهد. تغییر عمده در مرحله‌ی بلوغ ممکن است واکنش هیجانی به محرک‌های جنسی باشد.» (Bancroft, 1983: 21)
- همان‌طور که اشاره شد، ویژگی اصلی بلوغ در پسران، احتلام و انزال و در دختران، عادت ماهیانه است. دو نشانه‌ی دیگر نیز، در فتاوی مشهور شیعه علامت بلوغ دانسته شده است که عبارت از: برآمدن موی اطراف عورت و رسیدن به پایان پانزده سالگی (سال قمری) برای پسران و پایان سن نه سالگی (سال قمری) برای دختران است.
- بعضی از فقها مانند فیض کاشانی، بلوغ دختران را - بنابر پاره‌ای از روایات - سیزده سالگی دانسته‌اند. بسیاری از فقهای اهل سنت، بلوغ

پسران را در سن هجده سالگی و در دختران همین سن یا اندکی کمتر از آن دانسته‌اند.

با توجه به اختلاف آب و هوای مناطق مختلف، سن بلوغ متفاوت است. موريس دبس می‌گوید: «سنی که در آن اولین عادت ماهیانه ظهور می‌نماید، با شرایط مختلف تغییر می‌کند. عادت ماهیانه در ممالک گرمسیر زودتر از مناطق سردسیر شروع می‌شود. در لاپونی، هجده سالگی و در حبشه، 9 تا 10 سالگی آغاز بلوغ شناخته شده است.» (دبس، 1362: ص30)

قرآن کریم، احتلام را نشانه‌ی بلوغ جنسی می‌داند و از بلوغ جنسی به بلوغ نکاح یاد می‌کند؛ ولی بلوغ عقلی را، داشتن رشد و توان تدبیر امور اجتماعی و اقتصادی و تشخیص مصلحت از فساد معرفی کرده و می‌فرماید: «یتیمان را آزمایش کنید تا هنگامی که به سن زناشویی برسند؛ در آن هنگام اگر از آن‌ها رشدی دیدید، اموالشان را به ایشان بدهید.» (نساء، 6)

2- کنترل و تسلط بر میل جنسی

یکی از مباحث مهم و ضروری در تربیت جنسی پیش از ازدواج، شیوه‌های کنترل و تسلط بر غریزه‌ی جنسی است؛ ضمن تأکید بر اهمیت موضوع فوق، به مهمترین روش‌های کنترل میل جنسی اشاره می‌شود:

- روزه‌داری

پیامبر اسلام (ص) می‌فرماید: «ای گروه جوانان هر کدام از شما که قدرت ازدواج دارد، ازدواج کند و اگر برای وی مقدور نیست، روزه بگیرد؛ زیرا روزه شهوت جنسی را کنترل می‌کند» (صبور اردوبادی، 1367: ص108).

- ورزش‌های بدنی

ورزش‌های بدنی نظیر کوهنوردی، شنا و ... نیز می‌توانند انسان را در مراقبت و تسلط بر این غریزه کمک کنند.

- رعایت حدود شرعی

رعایت قوانین شرعی، از جمله طریقه‌ی سخن گفتن زنان با مردان است که باید از جانب زنان مراعات شود؛ یعنی در تکلم و سخن‌گویی با مردان از خود نرمی و عشوهِ‌گری نشان ندهند و توجه مردان را به خود جلب نکنند؛ بلکه چنان با جدیت و قاطعیت سخن‌گویند که هیچ علامت دل‌ربایی دیده نشود (کجبا، 1381: ص 160). امام خمینی در تحریرالوسیله می‌فرماید: مکالمه زنان با مردان در صورتی‌که تهییج‌کننده باشد (با نرمی گفتار و نیکویی صدا) حرام است (خمینی، 1360: ص 236).

مسأله‌ی دیگر، توقف نکردن زن و مرد نامحرم در محل خلوت است. امام خمینی در رساله احکام می‌فرماید: اگر مرد و زن نامحرم در محل خلوتی باشند که کسی در آنجا نباشد و دیگری هم نتواند وارد شود، چنانچه بترسند که به حرام بیفتند، باید از آنجا بیرون بروند. از مجموع آنچه به طور مختصر در بررسی کنترل میل جنسی مطرح شد، این نتیجه به دست می‌آید که کنترل نگاه و چشم، کنترل خیال و فکر، روزه‌داری، ورزش و در نهایت حفظ حریم زن و مرد و رعایت حدود شرعی، انسان را بر طغیان میل جنسی مسلط خواهد ساخت (کجبا، 1381: ص 106).

انحرافات جنسي

همان‌طور که پیش از این بیان شد، در دوره بلوغ، هویت جنسي از طريق تمايل به جنس مخالف شکل مي‌گيرد و آمادگي براي ازدواج به وجود مي‌آيد؛ در صورتي‌که از طريق ازدواج به شيوه‌هاي صحيحي که بعد از این بيان خواهد شد، تمايلات جنسي ارضا شود، سلامت رواني پديد مي‌آيد؛ در غير این صورت ممکن است به اختلال جنسي- رواني و در نهايت به انحراف جنسي بيانجامد.

روش‌هاي مختلفي در بررسي معيارها و تعريف «انحراف» يا «غيرعادي بودن» رفتار جنسي وجود دارد:

- روش آماري: بر اساس این معيار، رفتاري را که اکثريت جامعه انجام مي‌دهند و مورد قبول آن‌ها است، رفتار عادي تلقي مي‌شود و هر رفتار جنسي که کمياب و نادر تحقق مي‌پذيرد، انحراف جنسي محسوب مي‌شود (Hyde, 1986: 458). روشن است که این معيار از انحراف نمي‌تواند صحيح و درست باشد؛ زيرا از يك طرف، برخي رفتارهاي جنسي سالم در ميان افراد به ندرت انجام مي‌گيرد و نمي‌توان به آن انحراف گفت؛ از طرف ديگر چه بسا جامعه‌اي به يك انحراف جنسي مبتلا شود و همه‌گير بودن آن رفتار، نمي‌تواند معيار سلامت باشد. متأسفانه این معيار، درباره‌ي کنش‌هاي رواني و اجتماعي انحراف‌هاي جنسي اشخاص، هيچ‌گونه اطلاعي را به انسان ارائه نمي‌دهد.

- روش جامعه‌شناختي: در این روش، مشکل وابستگي فرهنگي آشکارا روشن است. يك جامعه‌شناس، انحراف جنسي را شکستن قوانين اجتماعي مي‌داند. بر اساس این معيار، تفاوت‌هاي فرهنگي باعث مي‌شود که در هر جامعه‌اي نوع خاصي از رفتارهاي جنسي

انحراف شمرده شود که دست کم مخصوص همان جامعه است. چه بسا در جامعه یا فرهنگ خاصی، يك رفتار جنسي انحراف شمرده شود، ولي همان رفتار در جامعه‌ي ديگر عادي و طبيعي باشد. - روش روان‌شناختي جديد: بر اساس اين روش، يكسري معيارهاي كلي وجود دارد كه بر اساس آنها مي‌توان انحراف جنسي را تشخيص داد. آرنولد باس^{xvi} در كتاب آسيب‌شناسي رواني خود سه معيار براي تشخيص انحراف جنسي ارائه کرده است:

- 1- فرد از انجام آن ناراحت و در رنج است.

2- عدم كفايت

3- عجيب و غريب بودن

وي معيار سوم را چنين توضيح مي‌دهد كه عجيب و غريب بودن يك رفتار جنسي در فرهنگ‌هاي مختلف، متفاوت است؛ اما دو معيار ديگر به طور تقريبي در هر فرهنگي مي‌تواند مطرح باشد. آرنولد باس معيار چهارمي را اضافه نموده و آن آسيب بدني يا رواني به خود شخص يا ديگران است. رفتارهاي جنسي كه موجب صدمه‌ي بدني يا رواني به خود فرد يا آزار دادن ديگري باشد، نيز انحراف و غير طبيعي خوانده مي‌شوند (همان: ص 460).

كاپلان^{xvii} و سادوك^{xviii} معتقدند كه با توجه به پيچيده بودن رفتارهاي جنسي بشر نمي‌توان دقيقاً رفتار جنسي طبيعي را ترسيم كرد. آنها عقیده دارند كه حتي در برخي شرايط كه مورد قبول ديگران نيست، رفتار جنسي مي‌تواند طبيعي باشد؛ از جمله اين‌كه: «روابط جنسي فرد با همسر خود به تنهائي صورت نگیرد، يا روش‌هاي تحريك جنسي به اعضاي جنسي اوليه منحصر نباشد يا حتي رفتار جنسي به اوج لذت متقابل رضايت بخشي منجر نگردد؛ در چنين شرايطي باز هم رفتار جنسي طبيعي و بهنجار است.» (كاپلان؛ سادوك، 1368: ص 11)

كاپلان و سادوك معيارهاي رفتار جنسي غيرطبيعي را چنين تبين مي‌كنند: «در شرايط فوق و معيارهاي محدود بالا، اگر رفتارها وسواس‌گونه، انحصاري، مخرب يا همراه با اضطراب و احساس گناه شديد باشند، مي‌توان آن‌ها را انحراف ناميد» (همان).

انحراف جنسي از ديدگاه اسلام، به رفتارهاي جنسي گفته مي‌شود كه خارج از حدود فطرت و توأم با نگراني و اضطراب است. برخي از اين انحرافات در متون اسلامي و ديني عبارتند از:

- 1- زنا (آمیزش جنسي با غير همسر مشروع خود)
- 2- لواط (همجنس‌گرایی مرد با مرد)
- 3- سحاق (همجنس‌گرایی زن با زن)
- 4- آمیزش با محارم (مثل مادر، خواهر،...)
- 5- خودارضايي و خودتحريك (استمنا)
- 6- آمیزش با چهارپايان، حيوان خانگي (وطي بهائم)
- 7- آمیزش با كودكان (كودك‌خواهي)
- 8 - دياثه (بي‌تفاوتي مرد هنگامی كه همسرش با ديگري آمیزش مي‌كند)
- 9- قیاده و دلالي (واسطه‌گري نامشروع)
- 10- مبدل پوشي (پوشیدن لباس‌هاي زنانه توسط مردان و برعكس)
- 11- عريان گرايي (خودنمايي جنسي)
- 12- چشم‌چراني (نظريازي)

آثار هر يك از انحرافات جنسي در زندگي فردي، اجتماعي و خانوادگي انسان چنان آسيب‌رسان است كه موجب اختلالات روحي و رواني خواهد شد. با بررسي آيات و روايات معصومين (عليهم‌السلام) اثرات هر يك از موارد فوق را مي‌توان شناخت. در اين رابطه به بعضي از انواع انحرافات اشاره مي‌شود:

الف - زنا

خداوند متعال در سوره اسري آیه 32 مي‌فرمايد: «و لاتقربوا الزني
آته کان فاحشه و ساء سبيلا»، «به زنا نزديك نشويد، زيرا کاري زشت
و بد راهي است.» خداوند زنا را حرام کرده است و حرمت آن را در آیات
بسياري از سوره‌هاي مکي مانند فرقان و اسراء و سوره‌هاي مدني
مانند نور و ممتحنه تأکيد کرده است.

به طور طبيعي، زنا آثار رواني خاصي را بر مرد و زن ايجاد خواهد کرد؛
از نظر رواني در هنگام عمل جنسي نامشروع ميان مرد و زن، ترس و
اضطراب وجود دارد؛ ترس از رسوايي در آينده و اضطراب نسبت به
اين‌که مرد پس از ارضاي جنسي، زن را رها کند و همانند کالايي
معيوب در جامعه باقي گذارد. ترس از اين‌که هر دو مرتکب قانون‌شکني
شده‌اند و قانون آنان را مجازات خواهد کرد و به خصوص اگر اعتقاد
ديني داشته باشند، علاوه بر ترس و اضطراب قانون‌شکني، احساس
گناه هم مي‌کنند و دليل آن پشيماني مکرري است که در زمان
گذشته و حال ميان چنين افرادي ديده شده است. آثار زنا در فرزندان
زنا نيز ايجاد مي‌شود. امام صادق (ع) درباره زنازادگان مي‌فرمايد: «اين
فرزندان به حرام تمايل دارند و قوانين دين را سبک مي‌شمارند و در
معاشرت بد اخلاق هستند.» (رک. فلسفي، 1342: ص145)

امام رضا (ع) در حديث ديگري درخصوص علت حرمت زنا اين‌گونه
مي‌فرمايد: «علت حرمت زنا، فساد اجتماعي و فردي و از بين رفتن
پيوند ارث و قطع ريشه و نسب ارتباطهاي خانوادگي و رابطه پدر
فرزني است. زن زناکار نمي‌داند از نطفه کدام مرد باردار شده و
فرزندش متعلق به کيست؟ زنازاده نمي‌داند پدرش کيست؟ پيوند
خويشاوندي از بين مي‌رود و قرابت شناخته‌شده‌اي نمي‌ماند.»

پيامبر گرامي اسلام (ص)، مسلمانان را از زنا برحذر داشته و آن را
با شش ويژگي توصيف کرده است: «اي مسلمانان، از زنا پرهيزيد؛

به درستی که در آن شش ویژگی وجود دارد: سه خصوصیت در دنیا و سه خصوصیت در آخرت؛ اما آثار دنیوی آن عبارتند از: 1- نور و روشنایی چشم را از بین می‌برد 2- فقر را به دنبال دارد 3- عمر را کوتاه می‌کند و آثار آخرتی آن عبارتند از: 1- سخت‌گیری در حساب اعمال در آخرت 2- موجب غضب خدا می‌شود 3- موجب جاوید ماندن در آتش جهنم خواهد شد.»

از پیامبر اسلام (ص) روایت شده که فرمود: «وقتی که کسی زنا می‌کند، روح ایمان از او جدا می‌شود.» امام محمد باقر (ع) در تفسیر این سخن پیامبر فرمود: «قول خدای تعالی که فرمود: و آنان را به روحی از جانب خود تأیید نموده، همین روح است که (در اثر زنا) از او مفارقت خواهد کرد» (حر عاملی، 1403 ق: ج 14، ص 235). یکی از آثار زنا، به عنوان کیفر اجتماعی زناکار این است که اسلام از ازدواج مؤمنان پاک با مرد یا زن زناکار منع فرموده است: «الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحَرِّمَ ذَلِكَ عَلَيَّ الْمُؤْمِنِينَ.» (نور، 3)

علامه طباطبایی ذیل آیه فوق می‌فرماید: «زناکار وقتی زنا یا شهرت پیدا کرد و حد بر او جاری شد، ولی توبه نکرد، حرام است که با زن مسلمان و پاک ازدواج کند؛ بلکه باید با زن زناکار یا مشرک ازدواج کند و همچنین است زن زناکار.» (طباطبایی، 1397 ق: ص 80) این کیفر در واقع يك نوع طرد و اخراج از جامعه اسلامی است. در این زمینه احادیث فراوانی وجود دارد؛ امام صادق (ع) فرمود: «با مرد و زنی که به زنا مشهور است، ازدواج نکنید؛ مگر این‌که بدانید توبه کرده‌اند.» (فلسفی، 1348: ص 151)

ب - همجنس‌خواهي

يکي ديگر از انحرافات جنسي، آميزش با همجنس است. چنين آميزشي برخلاف فطرت انساني است. در خلقت و آفرينش طبيعي و فطري، مرد براي زن و زن براي مرد آفريده شده است. همان‌طور که قرآن کریم مي‌فرمايد: «هَنّ لباس لکم و انتم لباس لهنّ»، (بقره، 187) زنان براي مردان، مایه تقوي و مردان هم براي زنان، لباس تقوي هستند که با ازدواج يکديگر را از گناه باز مي‌دارند و به کمال مي‌رسانند.

خداوند در قرآن کریم خطاب به مردان قوم لوط که گرايش همجنس‌خواهي داشتند مي‌فرمايد: «آيا از مردم جهان، با مردان آميزش مي‌کنيد و همسرانتان را که خدا براي شما آفريده است، رها مي‌کنيد؟ بلکه شما گروهی تجاوزکار هستيد.» (شعرا، 165-166) قرآن همجنس‌خواهي را تجاوز از فطرت و خلقت طبيعي معرفي کرده است: «بل انتم قوم عادون»، يعني شما مردمي هستيد که از حد و مرزي که فطرت و خلقت براي‌تان ترسيم کرده است، تجاوز مي‌کنيد.

علت تحريم رابطه جنسي مردان با يکديگر و زنان با هم، در سخن حضرت امام رضا(ع) چنين آمده است: «علت تحريم لواط و سحاق، به خاطر آن چيزي است که در زنان ترکيب شده و آنچه در طبيعت مردان وجود دارد و به خاطر آثاري که در آميزش مردان با هم و زنان با يکديگر وجود دارد و آنها عبارتند از: 1- انقطاع نسل 2- به هم خوردن تدبير و نظم زندگي اجتماعي 3- ويراني دنيا» (حر عاملي، 1403ق: ج 14، ص251)

با عمل همجنس‌گرايي که نظام طبيعي زوجيت را خدشه‌دار کرده است، بقاي نوع بشر به خطر مي‌افتد، تدبير و برنامه‌ريزي نظام اجتماعي مختل شده و نابساماني دنيا را فرا مي‌گيرد.

ج - استمنا

استمنا به این معنی است که فرد در رابطه جنسی با خود، کاری کند که منی از وی خارج شود. خودارضایی هنگامی رخ می‌دهد که فرد به قصد انزال منی و لذت جنسی خود را تحریک می‌کند تا به اوج لذت برسد. از امام صادق(ع) سؤال شد: «استمنا و گناه آن چیست؟» فرمود: «گناهی بزرگ است و خداوند در کتاب خود از این عمل انسان‌ها را نهی فرموده است. کسی که به چنین عملی دست می‌زند، گویی با خود ازدواج کرده است؛ اگر از کار وی آگاه می‌شدم با وی غذا نمی‌خوردم.» سؤال کننده گفت: «ای فرزند رسول خدا، مأخذ این سخن را که فرمودید از کتاب خداست، برای من بیان کن.» امام فرمود: «فمن ابتغی وراء ذلك فاولئك هم العادون» (مؤمنون، 7؛ معارج، 31)، «کسانی که بیرون از آنچه گفته شد، طلب کنند از حد تجاوز کرده‌اند.» سپس چنین ادامه دادند: «و استمنا خارج از این محدوده است.»

آثار جسمی و روانی استمنا زیانبار است که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

1. تحریک زیاد هیپوتالاموس و در نتیجه تحریک افراطی غدد جنسی که سبب پرکاری نامتناسب آنها می‌شود و بلوغ زودرس را به دنبال دارد.
2. کاهش و تخلیه مکرر قوای جسمی و روحی که به ضعف عمومی بدن و بالاخره پیری زودرس می‌انجامد.
3. به علت افزایش جریان خون در اعضای تناسلی، مغز و مراکز حساس دیگر، پیوسته دچار کاهش نسبی جریان خون می‌شود.
4. رکود فکری، اختلال و ضعف حافظه و کاهش اراده در کسانی که استمنا می‌کنند، دیده می‌شود.

- 5- ضعف بینایی و بی‌اشتهایی و در صورت افراط، ضعف استخوانی و ناراحتی‌های مفصلی در این افراد شایع است.
- 6- فرد از نظر فکری نوعی توجه نسبتاً مداوم به موضوع‌های جنسی پیدا می‌کند که این امر مانع تفکر آزاد وی می‌شود.
- 7- در مراحل افراطی به ضعف جنسی و انزال زودرس منجر می‌شود.
- 8 - به علت ارضای ناقص و غیرطبیعی، بعد از ازدواج غالباً در امور زناشویی با مشکل مواجه می‌شوند.
- 9- گوشه‌گیری، یأس و بی‌تفاوتی نسبت به مسائل مهم و حیاتی، غم و کدورت روانی از عوارض دیگر آن است.
- 10- در موارد شدید خود آزاری ایجاد شده و فرد از آزار رساندن به خود لذت می‌برد (صبور اردوبادی، 1367: ص124).

د- مبدل‌پوشی

یکی دیگر از انحراف‌های جنسی این است که مردان پوششی زنانه و زنان پوششی مردانه داشته باشند. چنین انحرافی با اختلال هویت جنسی ارتباط دارد؛ یعنی مرد احساس مردانه ندارد و زن در واقع خود را زن نمی‌شناسد یا حداقل احساس خوشایندی از جنسیت خود ندارد و از این جهت لباس جنس مخالف را می‌پوشد. امام علی (ع) می‌فرماید: «از رسول خدا شنیدم که می‌فرمود: خدا لعنت کند مردانی را که خود را شبیه زنان می‌سازند و زنانی که خود را به مردان همانند می‌کنند.»

با تأمل در روایت فوق روشن می‌شود که مردان و زنان باید متناسب با عرف، سنت و محیط اجتماعی، لباس متناسب خود را بپوشند و اگر کسی لباس جنس مخالف را می‌پوشد، ناشی از نقص‌ها و کمبودهایی است که در جنسیت خود می‌یابد. نگرش او به خودش نادرست است و باید اصلاح شود.

ه - عریان‌گرایی

اسلام به حجاب زن و مرد توجه خاصی نموده و مردان و زنان را موظف نموده است که عورت خود را از نامحرم بپوشانند و تنها مورد استثنا، زن و شوهر است که می‌توانند اندام جنسی یکدیگر را ببینند. هیچ مرد و زن نامحرمی از نظر اسلام مجاز نیستند که اندام جنسی یا حتی زیبایی‌های ظاهری خود را در معرض تماشای دیگری بگذارند؛ مگر در موارد خاصی که به سبب رابطه خویشاوندی به میزان معینی مجاز می‌شوند. با توجه به ضرورت حجاب در اسلام، نه تنها عریان‌گرایی، بلکه هر گونه بی‌حجابی هم نهی شده است.

و - چشم‌جرایی

همان‌طور که پیش از این مطرح شد، اسلام به منظور پیشگیری از انحراف جنسی، به مردان و زنان مؤمن دستور می‌دهد که نگاه خود را از نامحرم فرو پوشند. کسانی که از امر خدا تجاوز کرده و به طور مکرر نگاه شهوت‌آلود به زنان می‌نمایند، مرتکب حرام شده و منحرف جنسی شناخته می‌شوند. خداوند متعال می‌فرماید: «ای پیامبر به مؤمنان بگو چشم‌هایشان را فروپوشانند و دامن خویش را محافظت کنند. این برای آنان به پاکی نزدیکتر است. خدا به آنچه مؤمنان انجام می‌دهند، آگاه است و به زنان مؤمن نیز بگو که چشمان خویش را از مردان نامحرم بپوشانند.» (نور، 31-30)

منظور از کنترل نگاه، همان‌طور که از معنی واژه «غض نظر» در آیه برمی‌آید، فرو پوشاندن چشم و ادامه ندادن نگاه است. در حدیثی که از امام محمد باقر (ع) نقل شده، چنین آمده است: «نخستین نگاه اشکال ندارد؛ اما نگاه دوم به زیان توسست و نه به نفع تو و در نگاه سوم هلاکت است.» (حر عاملی، 1403ق: ج14، باب 104، ح8)

از سوي ديگر، در پاداش كسي كه نگاه خود را از حرام باز دارد، امام صادق (ع) مي‌فرمايد: «هرگاه كسي به زني نگاه كند، سپس سر به سوي آسمان بلند كند يا چشم پيوشاند، پيش از آن‌كه نگاهش باز گردد، خداوند از زنان بهشتي او را تزويج خواهد كرد.» (همان) در اين حديث، كنترل نگاه با برگرداندن آن به سوي چيزي است كه انسان را به ياد خدا بيندازد يا دست كم از موضوع مورد توجه بكاهد. در عروة‌الوثقي، راجع به نگاه مرد و زن نامحرم به يكدیگر آمده است كه جايز نيست مرد به زن بيگانه (نامحرم) نگاه كند و همچنين نگاه زن به مرد اجنبي نيز جايز نيست؛ مگر براي ضرورت (از قبيل تشخيص بيماري و درمان) آن هم با شرايط خاصي كه در عروة‌الوثقي ذكر شده است (رك. يزدي، 1409ق: ص 805). امام خميني (ره) مي‌فرمايند: «نگاه مرد به صورت و دو دست زن تا مچ، بدون قصد لذت براي بار اول جايز است؛ ولي تكرار آن جايز نيست.» (امام خميني، 1390 ق: ج 2، ص 243) از آن‌جا كه انحرافات جنسي ديگر، از قبيل حيوان‌خواهي (وطي بهايم)، كودك‌خواهي، دباثة، قياده و زنا با محارم نسبت به ديگر انحرافات از فراواني كمتر در جامعه برخوردار است، از توضيح آن‌ها صرف‌نظر مي‌شود.

رفتار جنسي در روابط زناشويي

الف- عوامل ايجاد رفتار جنسي مطلوب در روابط

زناشويي

1- رضاييت زوجين در انتخاب يكدیگر

رفتار جنسي مطلوب در روابط زناشويي، زماني تحقق پيدا مي‌كند كه زن و مرد به ازدواج با يكدیگر راضي باشند و بدون اكراه و اجبار پيوند

زناشویی را پذیرفته باشند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «با هر زنی که می‌خواهی ازدواج کن و آنچه را که دیگران یا والدین تو برای تو می‌خواهند، رها کن» (فلسفی، 1352: ص 259). رغبت و میل به همسر یکی از ارکان ارضای غریزه‌ی جنسی است. رضایت زن و شوهر در انتخاب یکدیگر، فواید زیادی در استحکام خانواده دارد که از آن جمله، ارضای صحیح و کامل غریزه‌ی جنسی است. عموماً رضایت از یکدیگر، محبت و دوستی را به وجود می‌آورد و در پرتو علاقه و مهریانی نسبت به هم، خواسته‌های یکدیگر را مراعات خواهند کرد.

2- رعایت احترام و محبت متقابل

زوجین در راستای استحکام خانواده و ایجاد یک رابطه جنسی سالم و معتدل، باید به روابط میان خود بر اساس صمیمیت و احترام توجه کافی داشته باشند. امام صادق (ع) در این رابطه می‌فرماید: «مرد در پیوند میان خود و همسرش از سه چیز بی‌نیاز نیست: همدلی با زن تا از این راه محبت و دلبستگی وی را به خود جلب کند و حسن خلق و متوجه کردن دل زن به سوی خویش با قیافه‌ای که در چشم زن خوشایند باشد و توسعه دادن معیشت همسر. زن نیز در ارتباط میان خود و همسر همدلیش، از سه خصلت بی‌نیاز نیست: خویش‌داری از هر آلودگی تا دل شوهر در اعتماد به وی در هر خوش و ناخوش مطمئن باشد و واریسی و مراقبت حال شوهر تا اگر لغزشی از او سر زد، شوهر با او مهربان باشد و اظهار عشق به شوهر با دلربایی و زیبا ساختن خویش در چشم وی.» (الحرانی، 1404ق: ص 323) مرد باید ابراز نیاز کند و زن به نیاز مرد توجه داشته باشد و همچنین هرگاه زن نیاز داشته باشد، به گونه‌ای که به شوهر خود نشان دهد، نیاز خود را آشکار سازد و شوهر پاسخ مناسب را ابراز کند. در چنین رابطه‌ای زن باید با مرد خود مهربان و پاکدامن باشد. زیبایی‌های خود را برای

همسرش آشکار سازد و در خلوت، مرد هرچه از زن بخواهد در اختیار او بگذارد (حر عاملی، 1403ق: ج14، باب6، ح2). مرد نیز باید زن را نعمت الهی بداند که خداوند به وی ارزانی داشته و با او به نیکویی معاشرت نماید و به فرمایش قرآن عمل کند که فرمود: «و عاشروهنّ بالمعروف»، (نساء، 19)

3- پرهیز از حیای منفی

زن و شوهر محرم اسرار یکدیگرند و باید به یکدیگر اعتماد کنند؛ در صورتی که مشکل جنسی داشته باشند، برای یکدیگر بازگو کنند و گاهی نیازمند مشاور یا روان‌شناس بوده تا به آنها در حل مسایل کمک کنند. زن و شوهر باید بدانند، هیچ‌کس (حتی پدر و مادر) به اندازه آن دو نسبت به آنها نزدیک نیست و در امور جنسی فقط زن و شوهر هستند که می‌توانند از مسایل و مشکلات جنسی یکدیگر با خبر باشند و هیچ‌گونه شرم و حیایی بین آن دو در این رابطه معنا ندارد.

4- تفاهم و توافق میان همسران در روابط جنسی

زن و شوهر باید در ارضای نیاز جنسی به تفاهم و توافق نظر برسند و قبل از انجام مقاربت جنسی، آمادگی‌های روانی و جسمانی لازم را کسب کنند. ادراک متقابل و رعایت شرایط یکدیگر، باعث ارضای کامل، صحیح و دو جانبه‌ی غریزه جنسی همسران خواهد شد.

5- رعایت اخلاق جنسی

در روابط جنسی زناشویی، ضروری است که زن و شوهر به طور کامل مراقب گفتار و رفتار خود باشند و از ادای عباراتی که موجب تحقیر دیگری شود بپرهیزند؛ زیرا در غیر این صورت، وضعیت روانی

یکدیگر را مختل ساخته و این اختلال بر کنش جنسي آنها تأثیر منفي خواهد گذاشت؛ به طوري که ممکن است موجب سردی شده و از ادامه‌ی آمیزش جنسي ممانعت به عمل آید؛ حتي گاه ممکن است باعث عصبانیت زوجین شده و خشونت را به دنبال داشته باشد. لازم است همسران در روابط زناشویی به اصول اخلاقی پایبند بوده و احساسات منفي خویش را کنترل نمایند و در صورت عدم ارضای جنسي به امور اخلاقی وفادار باشند.

ب- آداب آمیزش جنسي

بسیاری از احکام و آداب آمیزش جنسي در نگاه اسلام، به منظور ایجاد تعادل میان کمیت و کیفیت چنین فعالیتي است. احکامي نظیر:

- استحباب عجله نکردن هنگام مقاربت (رك، يزدي، 1409ق: ص801)
- استحباب ملاعبه قبل از آمیزش (همان)
- رعایت اوقات مستحب و مکروه که در رساله‌های عملیه آمده است. از جمله اوقات حرام آمیزش، ایام عادت ماهانه و مدت معینی پس از زایمان است که مردان از آمیزش جنسي با زنان منع شده‌اند. اوقات دیگری که آمیزش حرام شمرده شده، روزهای ماه مبارک رمضان است که از اذان صبح تا اذان مغرب مردان و زنان باید از آمیزش امتناع کنند و در صورتی که از روی اراده و اختیار به آمیزش جنسي بپردازند، قضا و کفاره واجب می‌شود (همان). همچنین در حال احرام (در ایام حج) نه تنها آمیزش جنسي، بلکه بوسیدن و لمس کردن و نظر کردن به شهوت، بلکه هر لذتی از زنان منع شده است (امام خمینی، 1390ق: ج1، ص419).
- رعایت آداب شب زفاف به عنوان اولین تجربه ارضای نیاز جنسي؛ این امر از اهمیت زیادی برخوردار است به گونه‌ای که در کتاب‌های

فقهی در ابواب نکاح، بابی را به آن اختصاص داده‌اند. در این شب، مستحباتی وجود دارد که به عنوان آداب زفاف مطرح می‌شود:

- میهمانی دادن به دوستان و خویشاوندان که موجب ایجاد شادی و نشاط می‌شود و از لحاظ روان‌شناختی تأثیر مهمی در روابط زناشویی خواهد گذاشت.

- با وضو بودن عروس و داماد در شب زفاف؛ زیرا وضو نور است و باعث نورانیت قلب می‌شود و کدورت‌ها را از بین برده و با آرامش به انجام آمیزش جنسی می‌پردازند.

- مستحب است که عروس و داماد دو رکعت نماز بجا آورند و بعد از نماز با خدا راز و نیاز کنند. پس از نماز این دعا توصیه شده است:

«خدا یا الفت، مودّت و رضایت زن را نسبت به من و رضایت مرا نسبت به او بر من ارزانی دار و میان ما را به بهترین وجه مجتمع فرما و نیکوترین الفت را به ما عطا کن، همانا تو حلال را دوست می‌داری و حرام را زشت می‌شماری.»

- مستحب است، مرد رو به قبله دستش را بر پیشانی زن قرار دهد و بگوید: «خدا یا این زن را به امانت از تو گرفتم و با کلمات تو او را حلال کردم، اگر از این زن فرزندی به من مقرر فرمودی، او را پر برکت و پارسا و از شیعیان خاندان پیامبر اسلام (ص) قرار ده و برای شیطان در او بهره‌ای قرار مده» و پس از آن مرد با همسر خود به آمیزش جنسی بپردازد و افراط و زیاده‌روی نکند و با این وجود، وضع همسر خود را رعایت نماید.

اسلام به مردان اجازه نمی‌دهد که به زنان و میل جنسی آنها بی‌توجه باشند؛ به گونه‌ای که بر مردان واجب کرده است که دست کم در طول چهار ماه یکبار با همسر خویش آمیزش داشته باشند و از سوی دیگر افراط نیز نباید صورت گیرد و هر گاه نیاز مرد برآورده شد، بسنده کند و به امور دیگر بپردازد. همچنین به زنان توصیه کرده است

که حقوق مردان را رعایت کنند؛ حتی پیامبر(ص) به زنان فرمود: «لا تطولنّ صلاتکّن لّتمنعن ازواجکّن»، «با طولانی ساختن نماز خویش، مانع خواسته همسران خویش نشوید.» (حر عاملی، 1403ق: ج 14، ص 117)

ج- عوامل افزایش بهره‌مندی جنسی در روابط زناشویی

1- عوامل رفتاری

- پوشش زیبا و مناسب، خودآرایی، رعایت پاکیزگی و اصول بهداشتی
زن و شوهر برای ایجاد رضایت در یکدیگر، خود را باید آراسته سازند. آراستگی ظاهری در لباس پوشیدن و آرایش مناسب دیده می‌شود. ائمه معصومین(ع) در روایات زیادی به مردان و زنان توصیه کرده‌اند که خود را برای یکدیگر بیارایند. امام محمد باقر(ع) می‌فرماید: «سزاوار نیست که زن خود را بدون آرایش نگهدارد؛ هرچند با آویختن گردنبندی به گردن باشد و همچنین شایسته نیست که زن هرچند هم سالمند و بزرگسال باشد، دست خویش را حتی اگر با کمی حنا هم شده، بدون خضاب بگذارد.» امام صادق(ع) حقوق مرد بر زن را استفاده از بهترین بوی خوش، پوشیدن لباس‌های زیبا و بهترین نوع آرایش و آماده کردن خود برای شوهر دانسته است (حر عاملی، 1403ق: ج 14، باب 6، ح 2).
نکته‌ی قابل توجه این است که تشویق زنان به استفاده از لباس‌های زیبا و آرایش به عنوان حق شوهر، تنها به محیط خانه اختصاص دارد و اسلام به زنان اجازه نداده است که خارج از خانه خود

را آرایش کنند یا معطر و خوشبو سازند؛ زیرا هم خود در معرض گناه قرار می‌گیرند و هم دیگران را در معرض گناه قرار می‌دهند. علاوه بر آرایش کردن زنان برای شوهران، اسلام به مردان نیز توصیه کرده است که خود را برای همسرانشان بیارایند. امام موسی بن جعفر (ع) را مشاهده کردند که محاسن خود را خضاب کرده است. راوی سؤال می‌کند: آیا خضاب کرده‌اید؟ فرمود: بلی، آماده ساختن مرد و آرایش کردن وی از جمله چیزهایی است که عفت زنان را زیاد می‌کند؛ برخی از زنان عفت خود را رها کرده‌اند؛ به دلیل این‌که شوهران آن‌ها به آرایش خویش توجه نمی‌کنند. آیا وقتی آرایش نکرده‌ای، دوست داری او را بر همان حالی ببینی که او تو را می‌بیند؟ راوی پاسخ می‌دهد: نه، حضرت می‌فرماید: پس او هم از تو انتظار آراستگی دارد؛ سپس می‌فرماید: از اخلاق پیامبران تمیزی، خوشبویی، تراشیدن مو و آمیزش با همسر است.» (همان)

از این‌گونه احادیث می‌توان نتیجه گرفت که آراستگی ظاهر مخصوص زنان نیست؛ بلکه مردان هم باید خود را بیارایند و لباس تمیز و زیبا بپوشند؛ به ویژه آراستگی و پاکیزگی هر يك از زن و شوهر قبل از آمیزش جنسی، در ارضای بهتر میل جنسی مؤثرتر است.

- رعایت موازین عاطفی در رفتار

ابراز محبت و توجه به عواطف یکدیگر در رفتارهای جنسی زناشویی از مواردی است که در ارضای بهتر و بهره‌مندی بیشتر همسران بسیار مؤثر خواهد بود.

2- عوامل کلامی

- رعایت موازین عاطفی در گفتار

یکی از عوامل مؤثر در روابط زناشویی این است که زن و شوهر از به کار بردن کلمات زشت و توهین آمیز دوری کنند؛ لیکن می‌توانند در ابراز محبت با سخنانی که باعث تهییج و تحریک جنسی است، همراه با رعایت احترام یکدیگر، بهره‌مندی جنسی در روابط زناشویی را افزایش دهند.

- به کارگیری جاذبه‌های کلامی

لحن زیبای کلام و استفاده از واژه‌های خوشایند و زمینه‌سازی مناسب برای بروز رفتار جنسی مطلوب یکی از مهمترین عوامل افزایش بهره‌مندی جنسی در روابط زناشویی به شمار می‌آید. باید در نظر داشت که در دستورات اسلامی سخن گفتن به هنگام آمیزش به میزان کم توصیه شده است و خوب است اگر کلامی گفته می‌شود، در جهت ایجاد جاذبه و کشش بین زوجین باشد.

د- آثار و پیامدهای رفتار مطلوب جنسی در روابط

زناشویی

یکی از مؤلفه‌های اصلی رضایت زناشویی، رفتار جنسی مطلوب در روابط میان همسران است؛ اگر رفتار جنسی به‌طور مطلوب و رضایت‌بخش تحقق پذیرد، آثار و پیامدهای نیکویی به دنبال خواهد داشت که از آن جمله می‌توان به استحکام نظام خانواده، سلامت روانی و جسمانی زن و مرد و در مجموع سلامت اعضای خانواده، پیشگیری از بروز پرخاشگری و عصبانیت در زوجین، پیشگیری از بروز

اختلالات و انحرافات جنسي، جلوگیری از نزاع و اختلاف خانوادگی و در نهایت کاهش آمار طلاق اشاره کرد. یکی از علل عمده اشاره شده در تحقیقات و پژوهش‌های گوناگون پیرامون علل طلاق و از هم گسستگی خانواده‌ها، عدم رضایت مطلوب جنسي در کنش متقابل همسران است. طی بررسی‌های گوناگون روشن شده است که یکی از عوامل اختلاف همسران در هنگام مراجعه به مراکز مشاوره، نارضایتی جنسي زوجین و نرسیدن به اوج لذت جنسي بوده است. نتیجه مشاهدات در تجربیات بالینی و مشاوره‌ای نشان می‌دهد که باید به این مسأله به عنوان يك موضوع جدی در حل اختلافات زوجین توجه زیادی مبذول داشت و تحقیقات و پژوهش‌های گسترده‌ای را دنبال نمود.^{xix}

و سرانجام با توجه به مباحث فوق روشن شد که رفتار جنسي مطلوب و طبیعی و ارضای نیاز جنسي به شیوه‌ی معقول و در حد اعتدال، عامل مؤثري در سلامت روانی و جسمانی افراد خواهد بود. از طرف دیگر، به منظور پیشگیری از بروز انحرافات اخلاقی و تأمین بهداشت روانی تمایلات جنسي، لازم است دوره‌های عمومی آموزش جنسي را برای نوجوانان و جوانان طراحی نمود و در این راستا رسانه‌های گروهی سالم را جایگزین فرستنده‌های مسموم ساخت. به ویژه بر عهده‌ی سازمان‌ها و نهادهایی از قبیل آموزش و پرورش، وزارت علوم، بهداشت و درمان و نیز متولیان فرهنگی کشور است که با طرح برنامه‌ها و تمهیدات لازم و نیز محتوای مشخص و تعیین مرییان ویژه، (با توجه به ظرافت خاص مباحث مذکور) اطلاع‌رسانی سالم را در این زمینه پیگیری نمایند. قابل تذکر است که مباحث ارائه شده می‌بایست از يك سو با فرهنگ ایرانی و از سویی دیگر با فرهنگ دینی و مذهبی هماهنگ بوده و با عرف متداول تعارضی نداشته باشد و نیز باید توجه کرد که شیوه‌ی ارائه به صورت‌های گوناگون و متنوع

آموزشي (سمینار، سخنرانی و کلاس)، هنري (فیلم، تئاتر و...) و تبلیغي (پوستر، تراکت، جزوه تبلیغي و...) باشد تا جذابیت لازم را پیدا کند و امکان پیشگیری و حل مشکلات احتمالی را فراهم سازد. چنان‌که پیش از این اشاره شد، روشن شده است که بسیاری از اختلافات همسران، در نتیجه‌ی عدم ارضای صحیح و مطلوب نیاز جنسی که در پی عدم اطلاع از چنین فرایندی است، پدید می‌آید. جهت حل مشکلاتی از این قبیل نیز باید آموزش‌های جنسی پس از ازدواج را در مراکز مشاوره ایجاد یا تقویت نمود. متأسفانه، با وجود فراوانی و وسعت اطلاعات در این حوزه، به فرهنگ غنی اسلام و قرآن و به ویژه سخنان اهل بیت عصمت و طهارت(ع) توجه کمتری شده است و لزوم عنایت بیشتر مسئولین و متولیان فرهنگی- تربیتی جامعه می‌رود.

فهرست منابع:

- قرآن کریم
- الحراني، ابومحمدالحسن: «تحف العقول»، قم، مؤسسه نشر اسلامي، چ دوم، 1404ق.
- حراغامي، محمدبنالحسن: «وسايل الشيعة»، بيروت، دار احياء التراث العربي، چ پنجم، 1403ق.
- خميني، سيد روح الله: «تحريرالوسيله»، قم، مؤسسه مطبوعاتي اسماعيليان، چ دوم، 1390ق.
- خميني، سيد روح الله: «رساله احكام»، تهران، انتشارات اسماعيليان، 1360.
- دُيس، مورييس: «مراحل تربيت»، علي محمد كاردان، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چ هفتم، 1362.
- صبور اردوبادي، احمد: «نگاه پاك زن و نگاههاي آلوده به او»، تهران، انتشارات اميركبير، 1367.
- طباطبايي، سيد محمدحسين: «الميزان»، سيد محمد باقر موسوي همداني، انتشارات محمدي، 1397ق.
- فلسفي، محمد تقی: «بزرگسالان و جوان»، تهران، هيأت نشر معارف اسلامي، چ دهم، 1352.
- فلسفي، محمد تقی: «جوان»، تهران، هيأت نشر معارف اسلامي، چ پانزدهم، 1348.
- فلسفي، محمد تقی: «كودك»، تهران، هيأت نشر معارف اسلامي، چ پانزدهم، 1342.
- كاپلان، هارولد ؛ سادوك، بنيامين: «خلاصه روانپزشكي»، نصرت الله پور افكاري، تبريز، انتشارات ذوقي، چ اول، 1368.

◀ کجیاف، محمد باقر و همکاران: «بررسی رابطه رضایت زناشویی و بروز اختلالات روانی دختران»، مجله مطالعات زنان، پژوهشکده دانشگاه الزهراء، تهران، بهار 1383.

◀ کجیاف، محمد باقر: «روانشناسی رفتار جنسی»، تهران، نشر روان، چ دوم، 1381.

◀ کی‌نیا، مهدی: «مبانی جرم‌شناسی»، تهران، نشر دانشگاه تهران، 1362.

◀ گروهی از نویسندگان: «روانشناسی رشد»، رحمانیان، تهران، انتشارات آگاه، چ دوم، 1367.

◀ یزدی، سید محمد کاظم: «العروة الوثقی»، بیروت، مؤسسةالاعلمی للمطبوعات، چ دوم، 1409ق.

➤ Bancroft, J, “**Human Sexuality and its Problems**”, Edinburgh, Churchill Living stone, 1983.

➤ Hyde, J, “**Understanding human Sexuality**”, Mc. Grow, New York, 1986.

➤ Lindzy & Thompson, “**Psychology**”, New York, Worth Publishers, INC, 1988.

➤ Shahid Athar, “**Sex Education, Teenage Pregnancy, Sex and marriage: Islamic Perspective**”, Indiana University School of medicine, 1990.

* - استاديار گروه روان‌شناسي دانشگاه اصفهان

ⁱ - Anton Van Leeuwenhok

ⁱⁱ - John Ham

ⁱⁱⁱ - Oscar Hertwing

^{iv} - Kinsey

^v - Hunt

^{vi} - Sex or Sexuality

^{vii} - Sexual Identity (Gender Identity)

^{viii} - Robert Stoller

^{ix} - Sex role

^x - John Money

^{xi} - Elderman, M.W

^{xii} - Hopkins, J

^{xiii} - Loeis Haris Poul

^{xiv} - Ford

^{xv} - Beach

Arnold Buss-xvi

Kaplan,H-xvii

Sadock's, B-xviii

^{xix} - از تحقیقات انجام شده در این زمینه، پژوهش‌هایی است که

درباره بررسی رابطه‌ی رضایت زناشویی و بروز اختلالات رفتاری دختران

در شهرستان اصفهان انجام گرفته و مؤلف مقاله با همکاری

دانشجویان و همکاران خود به این نتیجه رسیده است که هرگاه

رضایت زناشویی بین زوجین تقویت شده و افزایش یابد، اختلالات

رفتاری فرزندان به نحو چشمگیری کاهش می‌یابد. (رک. کجباف، 1383)